

Kiro Gligorov.

DESET LET NAŠEGA

Jugoslavija je po vojni podovala zaostalo in v dobršem delu porušeno gospodarstvo, za katerega so bili značilni slabo razvita industrija, zaostalo kmetijstvo in visok odstotek kmetijskega prebivalstva.

Po desetletnih naporih, ki so bili v prvi vrsti usmerjeni k odpravljanju zaostalosti, se je krepko razvila industrija, bistveno se je spremenil delež posameznih gospodarskih področij v ustvarjanju narodnega dohodka, nerazvite pokrajine države so stopile na pot napredka, na temelju vseh teh materialnih sprememb pa so nastale globoke socialne spremembe, ki se kažejo v spremenjeni strukturi prebivalstva.

Proces materialnega napredka je spremljal razvoj vseh oblik samoupravljanja, ki nimajo primerov v zgodovini razvoja socializma.

Naj navedemo nekaj najvažnejših dejstev, ki odkrivajo vse daljnosežnost izvršenih sprememb.

Udeležba posameznih gospodarskih področij v narodnem dohodku:

	1947 = 100	1954
FLRJ	151	
BiH	145	
Makedonija	222	
Črna gora	368	

c) Osnovna sredstva zgrajena od l. 1944 do 1953:

	od skupnih sredstev	1946	1954
FLRJ	37,2%		
BiH	58,3%	84	221
Makedonija	61,4%	76	251
Črna gora	49,1%	79	173
		79	280

Ti podatki kažejo, da je naša država v dosedanjem gospodarskem razvoju z razvojem industrije in zlasti bazične industrije ustvarila trdne materialne temelje za nadaljnji uspešni gospodarski razvoj in za obrambo narodne neodvisnosti. Nobena gospodarsko nerazvita država ni mogla imeti pomembnejše naloge, kakor je bila ta. Hkrati z gospodarskim razvojem smo ustvarili tudi socialistične oblike

	1947 = 100	1954
let 1938	100	100
Narodni dohodek skupno v tem:		
Industrija in rudarstvo	19%	42,1%
Kmetijstvo	50,3%	30,4%
Druga področja	30,7%	27,5%

V istem obdobju so nastale naslednje spremembe v strukturi prebivalstva:

	Celotno prebivalstvo	Kmetijsko	Nekmetijsko
Leto 1931	100	100	100
Leto 1953	121	97	200

Medtem ko je celotno prebivalstvo poraslo za 21%, pa se je kmetijsko prebivalstvo zmanjšalo v absolutnem pogledu, nekmetijsko pa se je podvojilo. Če upoštevamo, da je v zadnjih nekaj letih stopnja zaposlenosti dosegla svojo največjo intenziteto v l. 1954 in 1955 (na leto se je zaposljevalo blizu 100.000), so ob koncu l. 1955 te spremembe še bolj izrazite.

Jugoslavija je znana kot mnogonacionalna država, razen tega pa tudi kot država z zelo neenakomernim gospodarskim razvojem posameznih pokrajin. Postopno odstranjevanje ostrih razlik v stopnji razvitosti, na temelju vzpona vseh, pomeni pogoj za krepitev gospodarske in politične enotnosti države in za ustvarjanje materialnih pogojev, ki naj omogočijo uporabo socialističnih form pri upravljanju v vsej državi.

Ker nimamo podatkov za primerjavo dohodka v nezadostno prebivalca pred in po vojni, bomo njihov razvoj prikazali s spremembami, ki so nastale v industriji teh krajev, v gibanju zaposlenosti in vloženi proizvodnih sredstev:

a) Industrijska proizvodnja po republikah:

	1939 l. = 100	1946	1954
FLRJ	79	208	
Srbija	81	190	
Hrvatska	75	202	
Slovenija	87	217	
BiH	69	226	
Makedonija	194	351	
Črna gora	106	443	

b) Gibanje zaposlenosti v različnih krajih:

	1947/51	1951	1953	1954
Pšenica in rž	93,3	98	108	60
Koruza	80	85	90	70
Sladkorna pesa	200	315	245	214
Tobak	200	215	230	215
Krompir	101	111	139	112
Meso	88	88	87	98
Mast	76	75	74	87

Razvoj proizvodnje

V povojnem razvoju proizvodnih sil naše države je porast industrije dominanten.

To je rezultat naporov, ki smo jih vložili, da bi odpravili podedovano zaostalost, in rezultat politike industrializacije države, ki je bila usmerjena v prvi vrsti na razvoj energetske in bazične industrije.

Druga gospodarska področja so imela precej blažji tempo razvoja, medtem ko je kmetijstvo v celotnem povojnem obdobju v glavnem stagniralo, o čemer priča naslednji primerjalni pregled gibanja obsega proizvodnje in uslug glavnih gospodarskih področij:

	1939	1946	1953	1954
Industrija	100	79	183	208
Izkoriščanje gozdov	100	57	101	99
Promet	100	70	—	153
Kmetijstvo (1930/1939)	100	100	112	95

Razvoj posameznih panog v okviru industrije ni bil enakomeren.

Te panoge so v povojnem obdobju imele zaradi naporov, ki

smo jih vložili za napredek energetike in bazične industrije, hitrejši porast proizvodnje, medtem ko je imela predelovalna industrija slabši porast.

Gibanje proizvodnje energetike, bazične in predelovalne industrije kažejo naslednji indeksi v odnosu na l. 1939 = 100

	1946	1954
Energetika	84	221
Bazična industrija	76	251
Predelovalna ind.	79	173
Industrija skupaj	79	280

V povojnem obdobju kaže največji porast proizvodnja sredstev za delo, medtem ko je proizvodnja potrošnega blaga zaostala. To pa zato, ker smo izvrševali obsežen program industrializacije in ker je imela proizvodnja sredstev za delo pred vojno nizek obseg.

Razen v prometu, kjer je zastajanje razvoja že tako veliko, da predstavlja oviro za razvoj drugih gospodarskih panog, pa najbolj zaostaja v svojem razvoju kmetijska proizvodnja.

Razen splošnega zastajanja kmetijstva in nizkih donosov je več sušnih let zelo vplivalo na kmetijsko proizvodnjo, da je po vojni kazala iz leta v leto velike oscilacije.

Gibanje proizvodnje najvažnejših kmetijskih pridelkov kaže, da je po vojni bila proizvodnja žitaric nižja kakor pa pred vojno, medtem ko je proizvodnja industrijskih rastlin porasla.

Indeksi gibanja proizvodnje glavnih kmetijskih pridelkov v primerjavi z predvojnimi desetletnim povprečjem 1930/1939 = 100:

	1947/51	1951	1953	1954
Pšenica in rž	93,3	98	108	60
Koruza	80	85	90	70
Sladkorna pesa	200	315	245	214
Tobak	200	215	230	215
Krompir	101	111	139	112
Meso	88	88	87	98
Mast	76	75	74	87

Tudi živinorejska proizvodnja je še vedno pod predvojno ravnino, čeprav v zadnjih letih opazimo močnejše izražene težnje porasta živinorejskega sklada.

Tudi v izkoriščanju kmetijskih površin so nastale spremembe s tem, da so se zmanjšale površine zasejane z žitom in povečale površine industrijskih rastlin. Površine sadovnjakov so se povečale v primerjavi z letom 1939 za 27%, vinogradov pa za 23%.

Tako gibanje kmetijske proizvodnje, hkrati pa pomemben porast prebivalstva zlasti nekmetijskega prebivalstva, je postavilo pred naše gospodarstvo problem, kako zagotoviti prehrano prebivalstva. To je zahtevalo

	1939	1946	1953	1954
Industrija	100	79	183	208
Izkoriščanje gozdov	100	57	101	99
Promet	100	70	—	153
Kmetijstvo (1930/1939)	100	100	112	95

večji uvoz hrane v povojnem obdobju, medtem ko je bil pred vojno izvoz hrane ena od temeljnih postavk skupnega izvoza.

Tako velik uvoz hrane je zahteval velika sredstva, ki v tem obdobju znašajo povprečno

	Obdobje 1951—1954	Povprečno na leto
V obdobju od leta 1951 do 1954 je znašal uvoz žita in masti:		
Zito in moka	2.690.000 ton	672.500 ton
Mast	172.730 ton	43.180 ton

RAZVOJ INDUSTRIJSKE PROIZVODNJE V FLRJ

	1939	1946	1954	cenitev 1955
Industrija skupno	100	79	208	242
Sredstva dela	100	121	785	—
Reprodukcijski material	100	76	193	—
Potrošno blago	100	84	184	—

INDEKS INDUSTRIJSKE PROIZVODNJE PO LJUDSKIH REPUBLIKAH

Ljudska republika	Leto			
	1939	1946	1954	1955
Srbija	100	81	190	(224)
Hrvatska	100	75	202	(233)
Slovenija	100	87	217	(254)
Bosna in Hercegovina	100	69	226	(302)
Macedonija	100	104	351	(411)
Črna gora	100	106	443	(615)

Pripomba: Cenitev za l. 1955 je podana na podlagi izvršitev v prvih 9 mesecih.

STRUKTURA GRADBENE PROIZVODNJE V OBDOBJU OD LETA 1947—1954

Leto	Kapitalna izgradnja	Družbeni standard
1947	—	45
1948	55	45
1949	65	35
1950	67	33
1951	77	23
1952	82	18
1953	74	26
1954	66	34
9 mes. 1955	63	37

POTROŠNJA ENERGIJE NA POSAMEZNEGA PREBIVALCA V KILOGRAMIH POGOJNEGA ČRNEGA PREMOMA

	1937	1953	Indeks
VES SVET	1.220	1.450	119
EVROPA			
Belgija	4.020	3.640	91
Francija	2.120	2.330	110
Grčija	180	300	178
Italija	600	870	132
Jugoslavija	180	390	218
Švica	1.810	2.400	133
Svedska	2.500	3.700	148
Turčija	130	340	215
Velika Britanija	4.280	4.530	106
AZIJA			
Burma	50	30	60,0
Indija	90	110	122
Japonska	930	960	103
AFRIKA			
Južnoafriška zveza	1.320	2.050	155
Južna Rodenzija	350	850	243
Tunis	150	170	113
SEVERNA AMERIKA			
Kanada	4.910	6.840	139
Mehika	440	640	145
ZDA	5.890	8.010	136
JUŽNA AMERIKA			
Argentinijska	650	910	141
Brazilijska	130	310	238
OCEANIJA			
Avstralija	2.270	3.360	148
Nova Zelandija	1.940	2.490	128